

UREDNIŠTVO I UPRAVA

ZAGREB

MASARYKOVA ULICA 28a

Telefon broj 67-80

ISTRA

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajine

LJUBLJANA

Erjavčeva cesta 4a

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

ABESINIJA JOŠ ŽIVI!

Članak, koji je u posljednjem broju »Istrec« izišao na ovom mjestu bio je pisan u momentu najveće depresije poslije neuspjeha ženevske akcije za Abesiniju. Zato je taj članak bio u tamnim bojama. Tek smo na kraju pokušali da budemo ponovno bolje raspoloženi i da zaključimo: nije još sve izgubljeno, još živi Abesinija i ona se neće tako lako predati Italiji, ona neće klonuti pred slomom evropske diplomacije, koja nije uspjela ništa za nju da učini. I doista, onog dana kad je naš list izlazio iz štampe sa abesinskih fronta počele su stizavati vijesti, koje moraju da vesele sve prijatelje Abesinije i civilizacije. I na sjevernom i na južnom frontu dogodile su se stvari, koje se nisu mogle očekivati, ako se vjeruje rimskim službenim komunikacijama. Po tim komunikacijama naročito poslije bitke kod Gondara izgledalo bi da abesinske vojske više nema. Prema jednom od tih komunikacija maršal Badoglio je najavio da će 21 aprila ući u Adis Abebu. Kad je talijanska vojska ušla u Desije iz Rima su počeli ozbiljno javljati o padu Adis Abebe kao o nečemu što će se dogoditi za dva, tri dana, bez obzira na to što je Adis Abeba od Desija udaljena 250 km. U Italiji su za Rimski Božić, koji je proslavljen prošlih dana očekivali Dučev manifest o zauzimanju Negusevog dvora...

Ali najednput je kao iz zemlje niknula ponovno ta abesinska vojska, koju je Badoglio već toliko puta na papiru uništio, i ispriječila se na carskom drumu, koji vodi iz Desije u Adis Abebu. U Rimu uzalud čekaju ulazak Mussolinijevih crnih kočulja u abesinski glavni grad i Natale di Roma prolazi vrlo tužno. Nisu pomogli ni grozni talijanski bombarderi, ni plinovi i otrovi, koji se s najvećom lakoćom spuštaju iz zraka. Heroizam gotovo golorukih Abesinaca je još uvijek velik. Oni još izdržavaju teške bojeve i niže Desija uspijevaju da suzbiju Badogliove čete i gurnu ih prema sjeveru. Nije rečeno, da Talijani neće ipak napredovati carskim drumom prema Adis Abebi, ali to neće biti onako jednostavno kako se je ispočetka mislilo. Ne samo da Abesinci daju fizički otpor, nego su uspjeli da na nekoliko mjesta upropaste cestu. Suvrali su čitave bregove na put i Talijani će imati mnogo posla da put pred sobom rasčiste. To će im možda onemogućiti, da prije sezone kiša dođu do prestolnice. To zabrinjuje Badogliu, a nije ni čudo. Kiše će doktora početi da padaju. Onda će biti teško ne samo napredovanje, nego i opstajanje u zauzetom kraju.

U početku ovoga članka govorimo o pretjerano optimističkim talijanskim komunikacijama sa sjevernog fronta. Ni sada posljednjih dana Badogliovi komunikaciji nisu nepovoljni, jer oni to ne smiju biti. Ali ipak se iz njih može vidjeti ono što mi tvrdimo: da abesinska vojska još postoji i da se bori ustrajno. I Badoglio zaboravlja, da je pred mjesec dana javljao kako Negusove čete bježe glavom bez obzira, pa sada u komunikaciji 189 i 190 javlja, da su Talijani pobijedili u jednoj bitci, u kojoj su Abesinci pokazali »tenacissima« rezistenciju. Talijani su u toj bitci izgubili 18 oficira i nekoliko stotina vojnika. Abesinaca je (razumije se!) palo nekoliko hiljada. Dva talijanska avijona su pala — javlja Badoglio. I sad što možemo drugo da zaključimo, nego li to, da Abesinija daje otpor i da Talijani neće sasvim lako ući u Adis Abebu. A ako čitamo ono što javljaju internacionalni listovi s abesinske strane, naročito ono o herojskom držanju trupa abesinskog prestolonasljednika Asafan Vosena na sjevernom frontu, onda pogotovo ne moramo da sasvim izgubimo dobru nadu. Uzmimo nadalje u obzir i novi zanos Abesinaca da se svi do posljednjeg čovjeka dignu na oružje, kad su konstatovali slom ženevske akcije, možemo pogotovo da očekujemo da će Badoglio doživjeti još neki neugodan dan.

I na jugu je važan proces u toku. Ali i tu vidimo, da je na primjer, Sasabaneh Pao poslije opsade od nekoliko mjeseci, da

Nova hapšenja u Vrbovom Štanberger Franc i Baša Ivan uhapšeni

Vrbovo, aprila 1936. — Pred nekoliko smo vam vremena javili, kako su u našem selu bili uhapšeni braća Štanberger i ostali, i kako su ovi naši ljudi bili otpremljeni iz Bistrice u Kopar. Koliko smo mogli doznati sa pouzdane strane, ovi su naši ljudi sada dopremljeni iz koparskih zatvora u riječki

zatvor, gdje će biti i sudjeni.

Sada su ponovno počeli tjerati hajku po našem selu, i 13 ovog mjeseca na Uskrsni ponedjeljak ponovno dojurili u naše selo i uhapsili još dvojicu i to: mladjeg brata od gore spomenute braće Štanberger Franceta starog 18 god. i Baša

Ivana Peretovog starog 50 godina. oca petero neopskrbljene djece. Obojicu su odveli u Bisticu, od kuda se još nisu vratili, a niti znamo gdje se nalaze.

U silnom smo strahu što će s nama biti. a također u velikoj smo brizi za ova naše ljude. — Čić

IVAN BRAJKOVIĆ IZ DANA UBIJEN IZ ZASJEDE UBILI SU GA FAŠISTI KOJI SU MU ČESTO PRIJETILI

Dane, aprila 1936. — Na Uskrsni ponedjeljak ubijen je iz zasjede na putu između Dana i Vodice poznati naš čovjek Brajković Ivan iz Dana zvan Brkeš, star oko 50 godina.

On je toga dana išao u Vodice na blagoslov, a pred mrak se vraćao kući, ali kada ga do kasno u noć nije bilo kući, išli su žena i djeca da ga traže i našli su ga

pod jednim grmom mrtva u lokvi krvi. Ubijen je sa četiri metka iz puške.

U svim okolnim selima vlada veliko uzbuđenje, jer je posve sigurno, da su ga ubili fašisti, budući da je pok. Brajković bio poznat kao odlučan protivnik fašista i svuda je izjavljivao otvoreno, da nije Talijan, već Hrvat. Radi toga svoga držanja

bio je više puta napadan, a nekoliko puta su mu izvršili i premetačinu u kući.

Često su mu fašisti prijetili, da će ga ubiti, tako da on nikada nije smio spavati u svojoj kući, kada bi u selu bili fašisti ili karabinjeri, jer se bojao za svoj život.

Vjeruje se, da su ga fašisti dočekali na putu, znajući da je bio u Vodicama, i da su ga iz zasjede ubili. — Čić.

IVAN LOGAR IZ VRBOVOG KONFINIRAN

Majci Uršuli Logar oduzeli gostionu i mirovinu

Vrbovo, aprila 1936. — Kao što je poznato, da u zadnje vrijeme iz naših krajeva sve više bježi narod preko granice pred fašističkim terorom, a najviše bježe mladići koji se boje Abesinije. Iz našeg sela su mnogi već pobjegli, među ovima četiri brata Logar, sinovi udove Logar Uršule. To bještvo imalo je teške posljedice za njihovu staru majku i njihovog najmladjeg brata. Logar Uršula imala je gostionu i mi-

rovinu, koju su joj nakon bještva njezinih sinova oduzeli, a najmladjega Ivana starog 18 godina uhapsili su za kaznu što su mu braća pobjegli i konfinirali ga. On se nalazi u konfinaciji. Ne znamo koliko će vremena ostati u konfinaciji, a niti koliko je osuđen, jer majka njegova nije dobila nikakvog obavještenja od njega, a niti od vlasti. — Čić.

ARETACIJA JUGOSLOVANSKEGA DRŽAVLJANA

Postojna, aprila 1936. — (Agis). — V blizini Št. Petra na Krasu je bil koncem marca aretiran Martinčić Ivan, star 30 let, doma iz Otoka št. 9, pri Cerkljanskem jezeru. Bil je aretiran na podlagi suma, da je tihotapec s konji. O njegovi nadaljni usodi

ni nam nič znanega.

V blizini Praprotnje drage v Snežniškem gozdu pa je bil ranjen v ramo Žnidaršič Janez, star 40 let, doma iz Igavasi pri Starcem trgu. Brčkone je tudi na njega padel sum, da je tihotapec.

V Gorici je bil aretiran Vuk Franc

Gorica, aprila 1936. — (Agis). V Gorici je bil pred kratkim aretiran Vuk Franc, doma iz Mirna pri Gorici, po poklicu trgovski pomoćnik v trgovini s čevlji Trampuš in Kokolj. Kolikor nam je znano, je bil omenjeni aretiran zaradi dekoracije tvrdokine izložbe, katero je oskrbel. Pri deko-

raciji je baje uporabil bel, moder in rdeč papir, kar se je zdelo italijanskim oblastem menda velika predrznost in so ga pozvali na odgovornost. Vendar pa niso mogle oblasti aretirancu ničesar dokazati in je bil po nekaj dneih zapora izpuščen.

ZA ABESINIJO PRIDE NA VRSTO JUGOSLAVIJA

Idrija, aprila 1936. — (Agis). Včasih zglada, da se je napetost fašistične Italije napram Jugoslaviji omilila ter da se odnosi izboljšuje. Vendar je to samo na videz in morda tudi ta videz le začasen. Nestrpnost italijanskega fašizma je še vedno na isti stopnji kot pred afriško ekspedicijo. Na zadnji fašistični praznik, to je

21 aprila, ko se je marsikateremu funkcionarju razvezal jezik in mu je ob kozarcu vina izbruhnila vsa mržnja do slovenskega življa, je bilo slišati tudi najrazličnejše napovedi, predvsem pa ta, da se bodo po zavzetju Abesinije italijanski interesi obrnili čez italijansko mejo, ki se mora pomakniti najmanj do Zidanega mosta.

ras Našibu ne pušta pozicije bez velike borbe i da je moral abesinskih trupa na toj strani još uvijek vrlo velik, usprkos velikog razočaranja s Evropom. Jedna velika bitka kod Gianagoboa to najbolje pokazuje. Niti talijanska štampa ne može da zataji, da su se Abesinci tu borili herojski i da pružaju primjer velike vojničke sposobnosti. Sam »Corriere della sera« od 20 aprila piše, da je ta bitka bila »klasičan uzor bitke sukoba dviju vojsaka«. Tu je bila vojska od 5 hiljada Abesinaca vrlo dobro oružanih (benissimo armati). Dedžak Abedu Dantu, koji je vodio bitku »spremio je plan, koji nije bio ništa naivan i koji je značio veliku opasnost za talijanske trupe.« — I ako je abesinska vojska morala da se povuče, to što piše »Corriere« o njezinoj sposobnosti vrlo je značajno za procjenu situacije. Ta pobjeda je stajala Talijane 30 mrtvih oficira i 600 vojnika... »Abesinci su se pušta-

li ubijati na mjestu borbe, boreći se s velikom energijom« — piše »Corriere«. Za pobjedu kaže taj list, da je »plaćena skupo svetom cijenom talijanske krvi, koja je pala u teškoj borbi s neprijateljem, kojemu treba priznati vrijednost.«

Citirali smo ovo nekoliko momenata, a mogli bismo i nastaviti, da pokažemo kako Abesinija još živi i kako je ona spremna da se bori, da se sama spasava, kad civilizovana Evropa diže ruke s nje i prepušta je samoj sebi. A osim toga da ukažemo na to, da je Italija još daleko od toga, da kaže posljednju riječ nad Abesinijom. Rat će još trajati inče biti lak. U produljenju toga rata svijet će biti svjedok mnogih strahota, mnogih zvjerskih akata rimske civilizacije nad crnom »barbarskom« nacijom, ali možda će to na koncu biti ipak otkupljenje Evrope i spasavanje civilizacije od fašizma, koji se mora slomiti. (***)

HAPŠENJA MLADIĆA I DJEVOJAKA RADI PJEVANJA NAŠIH PJESAMA

Vrbovo, aprila 1936. — Na uskrsni ponedjeljak sakupili su se naši mladići i djevojke u gostionu renegata Uljan Josipa. U veselom raspoloženju mladići i djevojke počeli su po našu pjevati, ali ovo pjevanje nije bilo po volji Uljanu i on je tužio mladiće i djevojke podkomesaru javne sigurnosti. Ovaj je poveo odmah istragu i bile su odmah uhapšene djevojke Logar Uršula, zvana Maršanova, stara 26 god. i Presen Danica zvana Brkočeva, stara 22 god., te dvojica mladića Rutar Ivan zvan Mrakov, star 26 god. i Samsa Milan zvan Malnarski, star 27 god. Sva su četvorica bili odvedena u Bisticu na preslušanje i dokazano im je bilo, da nisu uopće ništa krivičnog učinili, te su nakon ovog pušteni kući, ali ovo opet nije bilo po volji tom našem renegatu i ponovno je podnio tužbu protiv ovih naših mladića i djevojaka, a i protiv podkomesara. Tužbu je podnio komesaru Karlu Onibene-u i to da su ovi mladići i djevojke pjevali anti-državne pjesme. Već su sva ova četvorica bili pozvani dva puta u Bisticu na sud, a kako izgleda morat će i ići na veliki sud u Rijeku, gdje će biti možda i nevini osuđeni. — Čić.

PADLI V AFRIKI

Fašistični uradni podatki

V času od 31 marca t. l. do 15 aprila je na eritrejski fronti padlo 19 častnikov, 5 podčastnikov in 63 vojakov ter 2 črni srajci. Na somalski fronti pa so padli 1 častnik, 1 podčastnik in 20 vojakov ter 3 črne srajce. Zgubili so se 3 milijničniki. V istem času je umrlo za raznimi vzroki vojaške službe 5 častnikov, 6 podčastnikov, 69 vojakov in 34 milijničnikov. Iz Julijske Krajine so padli: Laghi Sergio iz Trsta, Volković Hektor iz Pirana, Karpené Ivan iz Trsta, Cusmè Jurij iz Pirana in Benner Josip iz Trsta. Skupno je torej padlo v borbi 123, umrlo za ranami 18, umrlo za različnimi vzroki službe in boleznimi 114 in 4 so se zgubili, skupaj 269. Od 1 januarja 1935 do 15 aprila 1936 so umrli zaradi vojaške službe in zaradi boleznimi 702. Od 3 oktobra 1935 pa je padlo v borbi 1030, zaradi ran je umrlo 105, zgubilo se jih je 53, skupne zgube znašajo do sedaj 1891.

V istem času so padli tudi trije delavci med temi dva iz naših krajev Beč Franc iz Dolenjaka pri Gorici in Vrčon Alojz iz Sv. Križa pri Ajdovščini. Do 15 aprila je umrlo oz. bilo ubitih itd. 407 delavcev. (Agis.)

FAŠIZAM U ZENITU

Fašizam sada dodiruje zenit. Zauzeće Adis Abebe dovest će pjesmu do vrhunca. Iza toga će početi spuštanje. Sa popuštanjima i sa propagandističkim manevrima fašizam će izdržati do zime. Iza toga: ili je spašen za neko vrijeme ili je propao. Giustizia e Liberta

DAVČNI PRITISK NA KMEČKO LJUDSTVO

Gorica, aprila 1936. — (Agis). — V goriški pokrajini so bili letošnje leto davkoplačevalci ponovno močno prizadeti, kajti davke so spet zvišali. Zlasti občuten je povisek rednih občinskih davčnih taks in pa samskega davka, katerega najvišji razred dosega že skoraj 200 lir letno. Številka sicer ni tako velika, če pa pogledamo današnje razmere in jim primerjamo ta znesek, bomo lahko potrdili, da je to danes za malega človeka že kapitalček. Naš kmetijski fant je s tem močno prizadet, zlasti pa družine, ki imajo več mladih neporočenih sinov.

V OBMEJNEM PASU NAD IDRIJO PRIČENJAJO Z DELI

Idrija, aprila 1936. — (Agis). — V obmejnem pasu nad Idrijo pričenjajo spet z deli. V načrtu imajo spet nekaj novih cest, ki pa bodo izključno strateškega pomena. V neposredni bližini meje so oddali dela privatnim podjetnikom, ki že iščejo delavce ter pripravljajo material. V notranjosti pa bodo vsa dela izvrševale vojaške oblasti same in ne bodo zaposleni civilisti. O teh novih načrtih za razrešitev cestnega omrežja ob meji bomo naknadno še obširneje poročali.

DVE SPREMENBI V ORGANIZACIJI »DOPOLAVORO«

Postojna, aprila 1936. — (Agis). — Postojna, aprila 1936. — (Agis). — Kot poročajo, so bile oblasti primorane ukiniti organizacijo »dopolavoro« v Selcih pri Št. Petru, ker ni uspevala. Kot je znano, ima ta organizacija povsod po deželi z društvenimi prostori združeno tudi gostilno ali buffet, kar pa po naših krajih ne uspeva in so vsi ti gostinski obrati zapisani propadu prej ali slej z njimi pa tudi organizacija sama. Nasprotno pa so na novo ustanovili »dopolavoro« v Petelinjah pri Št. Petru. Tudi tu so otvorili nekaj buffet, ki ga oskrbujejo neke ženske, doma iz Palčja.

NESREČA NA CESTI

Reka, aprila 1936. (Agis). — Posestnik Lojze Boštjančič iz Kilovč (občina Prem) je tako nesrečno padel z voza, da se je ranil na glavi in dobil znatnejše poškodbe na eni nogi. Odpeljali so ga v reško bolnico.

CESTA GORICA — TRNOVO — LOKVE

Gorica, aprila 1936. — (Agis). — Cesto, ki pelje iz Gorice in Solkana čez Trnovo in Lokve popravljajo, in sicer jo širijo, sečejo klance in ovinke.

TAJNO POLICIJO OB MEJI OJAČUJEJO

Postojna, aprila 1936. — (Agis). — Kot so se pred kratkim razširile govorice, je Postojna dobila v zadnjem času ponovno ojačanje tajne policijske službe. Nastavljeno je osem novih tajnih policistov, poleg že prejšnjih.

Bivši podešta imenovan za občinskega komesarja

Gorica, aprila 1936. (Agis). — Dosedanji podešta občin Sempas in Črniče pri Gorici Obizzi Karel je bil pred kratkim s posebnim dekretom razrešen svoje funkcije, istočasno pa imenovan za prefekturnega komesarja v gori imenovanih občinah. Vzrok spremembe ni znan.

DNEVNIK POLKOVNIKA LAWRENCE-JA

Dediši polkovnika Lawrence-ja »nekro-nanega kralja Arabije«, ki je baje umrl so njegov dnevnik odstopili neki juniorški založbi. Dnevnik vsebuje baje zlasti zanimive odlomke proti militarizmu in nesmiselnemu ubijanju človeške osebnosti. Agis.

TALJANI KOLONIZIRAJU ALBANIJU

Albanija se obavezala da će dovoliti na svojem teritoriju naseljevanje 30.000 Talijana. Isto tako odobreno je i otvaranje talijanskih škola. Treba za bilježiti da je u posljednje vrijeme u albanskom pristaništu Valoni utovareno 6.000 tona petroleja iz najbogatijih albanskih petrolejskih izvora koje su otkrili talijanski inženjeri. Albanska je vlada izdala tajnu naredbu vojnim vlastima u raznim provincijama u Argirokastrosu, a prema kojima albanske jedinice moraju biti spremne za akciju. To javljaju grčki listovi.

DOKUMENT ČASA

Italijanska revija »Rassegna di politica internazionale« je priobčila dobesedno govor, ki ga je imel milanski državni tožilec Eulimio Ranalletti ob otvoritvi XIV. sodnega leta pod fašističnim režimom. (Naslov predavanja: Mednarodna pravičnost in DN.) Posnemamo iz uvodnega pozdrava zbranim oddielnikom: »... Posebno pobožen, vroč in globok pozdrav pa moram nasloviti vam, vaša eminenca kardinal Schuster, ki ste naš predragi svetnik in duševni oče... kajti še v vašem večeršnjem govoru ste tako odlično izjavili: Italijanska zastava, ki nosi na abesinsko ozemlje Kristusov križ, trga verige sužnjev in gladi pot misijonarjem Evangelija. Naša vojna je zavrs vojna civilizacije in pravičnosti, vojna, ki edina more prinesiti resnični mir, tisti mir, ki je, kakor ste vi sami rekli, samo sad pravičnosti Rima — ti odnesi Duccu zadnji naš poklik: A noi! («Misel in delo»)

O NOVEM LJUDSKEM ŠTETJU V JULIJSKI KRAJINI

Polnoč med 20 in 21 aprilom, dnevom ustanovitve Rima, je bila določena kot termin, na katerega naj se nanašajo podatki o prebivalstvu v Italiji. Doslej se je vršilo v Italiji ljudsko štetje vsako deseto leto. V Julijski Krajini je bilo prvo ljudsko štetje pod italijanskim režimom leta 1921, z izjemo mesta Reke, ki je bila anektirana od Italije šele leta 1924. Pri tem štetju niso upoštevali narodne pripadnosti prebivalcev, vendar pa so vsaj registrirali njihov običajni jezik. To pa se ni zgodilo samo v Julijski Krajini, temveč tudi v Beneški Sloveniji in v raznih slovanskih naselbinah v južni Italiji. Že leta 1931 pa se je stavila fašistična vlada na stališče, da obstoji v Italiji samo ena narodnost in da se tam govori samo en jezik, namreč italijanski.

Že kmalu po tem ljudskem štetju je obveljala misel, da naj se vrši ljudsko štetje odslej vsako peto leto. V skladu s tem je izšel že 9 avgusta 1935 ukaz, s katerim se je odredilo novo ljudsko štetje, ki je za Italijo osmo, za Julijsko Krajino pa tretje po vrsti. Navodila za to štetje je prinesel ukaz od 27 februarja 1936, ki ga je objavil uradni list »Gazzetta ufficiale« od 16 marca t. l. Tudi sedanje ljudsko štetje ne bo prav v nobeni obliki upoštevalo narodnosti ali jezika prebivalcev. Za fašistično Italijo ta problem očitno ne obstoja več, ne v Julijski ne v Beneški Sloveniji, ne na Tirolskem in tudi ne na Dodekanezu in v kolonijah.

Italijanska vlada polaga silno veliko važnost na to, da bi bili podatki sedanjega

štetja čim popolnejši. Radi tega je določila zelo težke kazni. Da je bilo to potrebno spričo znane površnosti italijanskih organov, pričča že prvi seznam kaznovanih funkcionarjev. Šest podeštatev in 5 občinskih tajnikov je bilo radi malomarnosti v tem pogledu razrešenih, sedem tajnikov je bila izrečena javna graja, trem podeštatom in trem tajnikom je bil izrečen ukor, proti 18 tajnikom je bila uvedena preiskava in 4 so bili nadomeščeni. Poleg tega je bilo več števnih voditeljev odstavljenih in nadomeščenih s komisarji.

Dasi ne bo to štetje prineslo nobenih direktnih podatkov o številu naše manjšine pod Italijo, bodo rezultati vendar tudi za nas silno zanimivi, zlasti glede prirodnega prirastva in priseljevanja in izseljevanja.

FAŠISTIČKO GANGSTERSTVO NA DODEKANEZU

Cenzura i kradja nadržavnim poštama

Aleksandrija, aprila 1936. — List »Dodekanessos« javlja: Dobivamo sa raznih dodekaneških otoka, a naročito sa Kalimnosa i Samosa, mnoga ogorčena pisma i proteste radi posljednjih naredaba po kojima je sva prepiska preko pošte podvrgnuta cenzuri talijanskih vojnih vlasti. Mi razumijemo da se u vrijeme rata mora narod podvrgnuti nekim neugodnostima, ali ovo što se na Dodekanezu događa je pravi skandal. Jer vlasti otvaraju novčana pisma i čekove i sve to plijene, navodno u korist držav-

ne kase za vodjenje rata. To nečuveno gangsterstvo se provadja na račun siromašnoga svijeta koji čeka pomoć od svojih u Americi ili Egiptu. Da li je taj novac plijenjen zato da bi omogućio Taljanima da pobjede Abesince? Ili pak svršava u džep kakovog oficira.

Tako je posljednjih dana jedan činovnik pošte g. Sakelaridis, u znak protesta protiv takovog postupka, dao ostavku na svome položaju i noću utekao sa otoka. Volio je sve ostaviti negoli postati saudešnikom gangsterskog fašizma.

Skoro 10 milijard je šlo za abesinsko vojno

To so uradni fašistični podatki — Koliko je v resnici?

Z novim dekretom, ki ga je objavila »Gazzetta Ufficiale«, je bilo določenih nadaljnih 1.440,5 milijonov za vzh. Afriko. Fašistično časopisje o tem sploh ne poroča. Po fašističnih podatkih samih

je bilo od feb. 1935 do danes določenih za vojno 9.560,5 milijonov lir. Gotovo je, da ta vsota ne odgovarja resnici in da je mnogo večja.

FAŠISTIČNE CERIMONIJE ZA PADLIM V ABESINJI

Postojna, aprila 1936. (Agis). V Budanjah pri Ajdovščini se je vršila pred velikonočnimi prazniki maša zadušnica za v Abesiniji padlim mladeničem. Bil je to sin bivšega župana v Budanjah, posestnika Božiča Franceta, doma iz Dolge Poljane pri Budanjah. Maši zadušnici pa so fašistični oblastniki priključili še nekako žalno komemoracijo z vsi fašistično navlako. V Budanje je za to priliko prišlo veliko število občinstva, med katerimi pa so bili prav za prav sami Italijani, to je fašisti iz bližnje in daljnje okolice. Celo goriški podprefekt je prisustvoval tej cerimoniji, kajti druga-

če je ne moremo imenovati, dalje kavalir Loraschi, federalni fašistični tajnik iz Gorice, zastopstvo vojaštva in milice, predstavniki vseh fašističnih organizacij iz Gorice, črnosrajčniki iz Ajdovščine in Vipave pa seveda korporativno poleg članov mladinskih fašističnih organizacij iz okolice. Po maši so postavili očeta Franca Božiča na prag cerkvenega vhoda, kjer je moral stati s fotografijo pokojnega sina v roki ves čas nagovorov in ostalih cerimonij. Ob zaključku pa so ubogemu očetu z vsi fašistično samozavestjo izročili 800 lir kot odškodnino za padlega sina.

Gradnja nove ceste Opčine-Jordane

Trst, marca 1936. (Agis). — Tržaški kras bo kmalu zvezan s popolnoma novo cesto z Reko in okolico. Nova cesta, ki po vseh značilnostih da sklepate, da je namenjena izključno le vojaškemu namenom, bo od dosedanje ceste, ki je bila pred kratkim temeljito popravljena in preurejena krajša za ca 20 km. Posebna značilnost te nove, kot rečeno, vojaške ceste je ta, da se izogiba na svoji poti vseh vasi, da teče največ ob pobočjih nizkih kraških gričev tako, da je od severovzhodne strani popolnoma krita. Cesta se odcepi pri Opčinah, gre mimo Padrič na Ricmanje, nad Dolino in mimo Prebenega, dalje mimo Vodice do Jordan, kje steče na dosedanjo reško cesto. Cesta ima precej ovinkov: in tudi strmih klancev in je široka 6 do 7 m. Ko so delali

del ceste, ki pelje mimo vasi Boršt, je bila ta za nekaj mesecov popolnoma odrezana od sveta, kajti nova cesta seče oba dovoza v vas, tako da je bil Boršt delj časa s težavo dostopen samo pešcem, nikakor pa ne z vozili. Vaščanom je bilo s tem povzročeno veliko sitnosti in škode, vse pa radi malomarnosti občinske oblasti, ki se ni pravočasno zavzela pri gradbenemu podjetju za to, da bi en dovoz v vas bil, kljub delu na novi cesti, in vsakem slučaju prost. Dela je prevzela neka privatna, seveda italijanska tvrdka, zaposlenih pa ima tudi precej domačinov ter se o njih baje zelo pohvalno izražajo. Delavci zaslužijo 10 do 14 lir dnevno. Z delom so pričeli prošle jeseni in nameravajo baje končati že z letošnjo pomladjo.

Vojničke ceste uz granicu prepravljaju

Jasen, aprila 1936. — Novu cestu koja je široka 8 m i koja ide od našeg sela i stanice Bistrice prema jugoslovenskoj granici, sada prepravljaju. Ruše kamene mostove i stavljaju betonske. Cesta ide preko naših njiva na više mjesta, pa nam se tim prepravkom pravi baš sada velika šteta, ali nam uništeno neće niko platiti.

Inače je u zadnje vrijeme sve gore i gore. Iza zadnjih pobjeda u Abesiniji se ne može živjeti više sa fašistima. Ovi javno govore, da će nas uništiti, čim se vrate iz Abesinije. Kažu da će nam tada oduzeti i imanija, a nas potjerati. Narod je u velikom strahu i nevolji. — Čič.

MIRENSKO LETALIŠČE

Gorica, aprila 1936. — (Agis). — Nad Gorico in okolico dnevno brčijo motorji vojaških zrakoplovov. Stalno vsak dan se vršijo vaje, pa tudi v večjem stilu. Letališče požira državi ogromne svote denarja, kajti vsakih deset dni prejme vodstvo letališča nakazilo ca 800.000 lir, to se pravi da porabijo za letališče ca 2.500.000 lir na mesec.

Vojaške podpore

Trst, aprila 1936. — (Agis). Vojaška podpora je določena za starše in žene odpoklicanih vojakov, ki so te potrebni. In kdo ni danes potreben denarja in podpore? Starši prejemajo 2,50, žene 4.— lire podpore na dan. Vendar so za razdeljevanje, oziroma podeljevanje teh podpor potrebni razni predpogoji, ki jih pa lokalne oblasti tolnačijo, kakor jim prija. Vendar gredo oblasti po večini našim ljudem na roko, da preprečijo na ta način stopnjevanje nezadovoljstva, ki pa ne vlada samo med našimi ljudmi, ampak tudi med Italijani.

POŽAR V TOMAJU NA KRASU

Tomaj na Krasu aprila 1936. — Pred kratkim je zgorel hlev g. Ucmara nekdanjega veleposestnika v Tomaju, po domače »Polakov«. Ta hlev je g. Ucmara prodal še pred nekaj leti Černetu trgovcu v Tomaju in mehaniku Orlu iz Šepulj. Ta dva sta iz hleva naredila vsak v svojem delu: prvi trg. skladišče, drugi pa mehanično delavnico. Oba lastnika Černe in Ore! trpita veliko škodo. Zavarovana pa sta bila samo za 18.000 lir oba skupaj. Š. A.

Naša dična štampa

Jedan zagrebački dnevni list donasa na cijeloj stranici članak o Lastovu sa slikom. Autor je — što nije na odmet da se zna — R. Rotter-Prigonski. Članak završava ovim interesantnim pasusom:

Učitelji, svećenici, kao i svi ostali činovnici na otoku, isključivo su domaći ljudi. Poznavajuć otpornost Lastovljana, vjerujemo, da će oni i pod Italijom sačuvati svoj jezik i nacionalnu individualnost. U tome im, mora se priznati, mnogo pomaže širokogrudnost i razumijevanje pretpostavljenih crkvenih vlasti. Nedavno je zadarski nadbiskup monsignor D. Munzani obavio kanonsku vizitaciju u Lastovu. — Prisustvujući u župskoj crkvi hrvatskim molitvama i propovijedi mjesnog župnika, nadbiskup Munzani i sam je nagovorio naše sunarodnjake na hrvatskom jeziku preporučiti im da čuvaju vjeru svojih otaca. Tom prigodom rekao je Munzani župniku, da bi mu preporučio, da iz litanije skine uobičajenu molitvu u južnoj Dalmaciji: »Od kuge, glada i rata!... jer do se dotična molitva obavlja na području dubrovačke biskupije, kojoj da oni više ne pripadaju.

Gest zadarskog nadbiskupa ugodno se je dojmio lastovskih Hrvata katolika, a kako i ne bi, kad vide da ih visoki crkveni pretstavnik ne prezire, što su Hrvati, nego ih hrabri i jača u nacionalnom i vjerskom uvjerenju.

Zadarski »San Marco« je, dakako, odmah prenio taj članak s naslovom na četiri kolone, samo je na koncu prigovorio gošpodinu R. Rotteru-Prigonskomu što »nije nadodao, kad je već tako ljepo počeo, da Lastovljani imaju fašijo, miliciju, omladinski fašiji i da Lastovljani znaju već ljepo fašistički i talijanski misliti.

Zbilja šteta da nije i to nadodao, kaže mo i mi. Time bi taj gošpodin Prigonski bio možda dobio i kavaljerstvo talijanske krune (Cavaliere del ordine della Corona d'Italia), a to bi tako lijepo zvučilo. Zamislite: R. Rotter cavaliere Prigonski.

D'Annunzijeve manifest

Naš list je že poročal o zadržanju najvidnejšega zastopnika sodobne italijanske književnosti Marinettija glede na afriško vojno, ki je napisal tudi poziv na Francoze in na njihovo prijateljstvo. D'Annunzio pa je izdal manifest proti Angležem in vsemu njihovemu v Italiji, ki vsebuje enajst točk in v katerih poziva Italijane na boj-kot:

1. proti čaju, ki je pijaca za plesnivo devica in plešaste profesorje, znak anglosaksonske sterilnosti;
2. proti fraku, ki je znak severnjaškega formalizma;
3. proti cilindru, ki je simbol preživele volilne zarez;
4. proti snobizmu, ki je nadomestilo za inteligenco;
5. proti golfu, ki je igra za degenerirane rahlitke;
6. proti gladko obrvelemu obrazu brez brade;
7. proti kratki pipi, ki nadomestuje mišljenje;
8. proti puritanizmu, ki je maska za pijančevanje;
9. proti ravnodušnosti do žensk, kar pomeni spolno abnormalnost;
10. proti bridgeu, ki znači organizirano zaroto proti osnovni človeški dolžnosti: polniti svoj čas z vsebino;
11. proti pasalizmu sploh. (Agis).

Posljednje rezerve talijanske Narodne banke

Rim, aprila. Na zboru akcionara Talijanske narodne banke guverner g. Azolini rekao je da je privredno stanje zadovoljavajuće. Italija raspolaže ovim kapitalima: briljantnim moralom trupa u Africi i sjajnom poslušnošću svih građana. Osim toga ima veliku rezervu zlatne fašističke omladine.

Kaj bo v Abesiniji zmogajo ko Italijani zmogajo

Nekemu našemu kmetu, ki je bil na polju, so se pričeli službujoči Italijani, ki so prišli mimo kvalitii o svojih zmogah in pripovedovali kaj bodo vse oni naredili v Africi. Kmet jih je nekaj časa postušal in ko se mu je zdelo dovolj teh neumnosti, jim je mirno odgovoril: »Eni bodo v srajci, drugi pa brez, kakor do sedaj.«

NEVTRALNOST VATIKANSKEGA GRADA

Vatikan je trgovski promet jako dvignil. Po tem se more sklepati, da je Vatikan naročal blago v inozemstvu, ki ga ni rabil za svojih tisoč prebivalcev, marveč ga je prodajal Italiji. »Delavska politika«.

GLASOVI TALIJANSKE ANTIFAŠISTIČKE ŠTAMPE

NEZADOVOLJSTVO V TRSTU

Trst, 19 aprila. Preteklo soboto so bili po vseh zidovih prilepljeni plakati »pomožnih podjetij« (t. j. militariziranih), ki so imeli za vsebino sodbo izrečeno od vojaškega sodišča nad nekim delavcem iz tovarne Ilva (Genova), ker se je odstranil od dela, ne da bi se ravnal po novih vojaških predpisih, ki zadevajo delavce. Delavec je bil, kakor je pisalo na plakatih, obsojen na 1 leto vojaškega zapora.

V tem času krize, ki vlada po vsem mestu posebno med delavstvom, je ta plakat, ki je bil izdan v znaku ustrahovanja, napravil veliko ogorčenja med delavstvom, ki niso skrivali svojih občutkov protiv režimu in vojni, ko so citali plakat.

L'informateur italien.

SPECIJALNI TRIBUNAL RADI TAJNO

Rim, aprila 1936. Iza osude profesora Pesentija, radnika Guernandia itd., javljaju nam sada da je Specijalni tribunal osudio na 22 godine robije metalskoga radnika Luigia Lerisa, staroga 24 godine iz Bergama. On je optužen da je pripadao antifašističkim organizacijama i da je radio protiv režima. Talijanska štampa ne spominje ni riječi o toj osudi kao ni o ostalima u posljednje vrijeme.

L'informateur italien.

DVIJE CIVILIZACIJE

Dvije su se civilizacije našle jedna prema drugoj. Feudalna civilizacija s ustanovom ropstva u Abesiniji i civilizacija fašistička. U prvoj civilizaciji je čovjek rob i sretno se osjeća, a u drugoj međutim slobodni građanin ne može da govori drugo nego »da«; inače ga čeka zatvor.

Abesinski narod je izrabljiv od staleža plemića, a talijanski narod izrabljuju kapitalisti i njihove sluge fašisti. I jedan i drugi narod iskorišćuje po jedina grupa iskorištavaoca. Ako se forma promjeni (t. j. u Abesiniji), sadržaj će ostati isti.

Robovi će ostati robovi.

Gioventù socialista.

KOLIKO STOJI LIRA?

Koliko stoji lira? To je misterij. Službeni bilteni kažu za Pariz da 120 franc. franaka stoji 100 lira, tako da ako hoćete iz Pariza poslati poštom u Italiju 100 lira, morate na pošti uplatiti 120.10 franaka.

Ali — ako u Francuskoj imate 100 lira, tada ste sretni da nadjete nekoga ko će vam za njih dati 90 franaka. Čim je novčanica veće vrijednosti i gubitak je veći.

»Lira di Pesaro« (po govoru Mussolinijevu u Pesaru — Op. ur.) koja je morala vrijediti 134.50 franaka, i za koju se Mussolini više puta zakleo da će je braniti do skrajnosti, ta lira je dakle pokopana.

Nemoguće je tačno doznati šta zapravo vrijedi talijanska lira. — Simptomatično je da fašistički listovi već nekoliko vremena pišu da zlatna podloga nekog novca nema nikakova značaja za vrijednost toga novca.

Prema tome je Mussolini 1927 godine govorio i mislio bedasto? Avanti.

TALIJANSKI NAROD HOĆE MIR

Talijanski narod hoće mir. Interesi talijanskoga naroda su u miru; u hitnom miru sa Abesinijom bez aneksija, i u svjetskom miru.

Mussolini i fašizam hoće rat, pa i svjetski rat. Oni hoće da zapale svijet.

Mussolini ne pretstavlja Italiju — Van s njim! — Hoćemo mir!

Il Grido del Popolo.

NEUSPJEH MILANSKOGA SAJMA

Milano, aprila 1936. — Ovogodišnji milanski sajam je u znaku potpunoga neuspjeha.

Mjesto 34 zastave koje bi pretstavljale 34 države, na toj izložbi viju se samo četiri. Sankcionističke države nisu izlagale, a i oni koji su izlagali učinili su više prisiljeni obavezama nego drugim.

Koliko paviljona i zgrada praznih, a koliko napunjenih kako tako da se sakrije golotinja i praznina koja svuda zijeve. Mnoge tvrtke dobile su besplatno ogromne paviljone pod uvjetom da ih bilo kako popune. Usprkos svega toga, ovaj sajam je potpun fiasco...

Il Nuovo Avanti.

PLES NA SABLJAMA

Ovih dana se čini da Evropa pleše na sabljama... Značajna situacija ovih dana je situacija Italije koja je osudjena kao napadač i kršitelj zakona, a sad je zovu da uči druge poštovati zakon. To pokazuje koliko ima paradoksalnoga i krivoga u Evropi i fašističkoj Italiji... Mussolini se zakačio u Africi. Još koji mjesec toga ludjaka rata i režim je ozbiljno kompromitiran. Talijanski fašizam je danas vrlo slaba karika u lancu fašizma. Onog dana kad fašizam padne, evropski problem će se pojednostaviti.

Giustizia e Libertà.

CERKVENA SLOVESNOST V KRONBERGU

ob priliki ustoličenja skladatelja Vinka Vodopivca

Gorica, aprila 1936. — (Agiš). — Časopisje je že poročalo, da so bile pred kratkim vse bivše vikarije v goriški nadškofiji povišane v župnije, dosednji vikariji pa imenovani za župnike. V mali vasici pod Sv. Danijelom, v Kronbergu pri Gorici je bil že dolgo leta pred vojno za dušnega pastirja znani skladatelj Vinko Vodopivec, kjer je še danes in je bil sedaj imenovan za župnika. Na velikonočni ponedeljek se je vršilo oficijelno ustoličenje župnika Vodopivca in za to priliko se je zbralo veliko število občinstva iz bližnje in daljnje goriške okolice. K slavnosti je prišlo veliko število pevcev, — članov iz raznih okolišnih cerkvenih pevskih zborov in jih je bilo nad sto. Sodejvali so cerkveni zbori iz Podgore, Grgarja, Kronberga in drugih krajev. Združenemu zboru je dirigiral bivši učitelj in pevovodja zboru Mladike v Gorici Lojze Bratuž, na orgle pa je igral njegov brat Joško. Slavnosti je prisostvo-

val odposlanec goriškega nadškofa dr. Toiš ter poleg lokalnih oblasti tudi mnogo duhovnih sobratov. Novo ustoličenega župnika je nagovoril dr. Toroš in župnik Lojze Filipčič iz Grgarja, ki je bil istočasno z Vodopivcem imenovan za župnika. Slovesnost je bila sicer kratka in skromna, vendar pa prirsčna. Naše preprosto ljudstvo ki se je odzvalo prav v velikem številu je vnovič pokazalo, da ljubi petje in ima smisel za vse kar je letega in dobrega.

Skladatelj Vinko Vodopivec je bil rojen v Ročinju nad Kanalom 16. januarja 1878. V duhovnika je bil posvečen 14. julija 1901 in bo letos obhajal petintridesetletnico mašništva. Glasbe se je učil pri pokojnem skladatelju Danilu Fajglu.

Vodopivec je znan skladatelj in med našim ljudstvom zelo priljubljen. Najbolj je zastopan v cerkveni glasbi, pa tudi narodne pesmi se ni ogibal.

NAŠA KULTURNA KRONIKA

NAŠI V SLOVENSKIH REVIJAH

Ljubljana, aprila 1936. — (Agiš). — Prva letošnja številka mesečnika »Sodobnost« je prinesla razpravo »O lepoti in umetnosti«, ki jo je napisal Anton Gorjup, dalje kratko, a dobro novelo »Gosenica« našega najmlajšega pisatelja Cirila Kosmača s katero nam opisuje nekaj trpkih ur jetniškega življenja, dve pesmi, »Serenada« in »Pesem o srcu« od Bogomila Faturja ter pesem Iga Grudna »Dr. Ivanu Prijatelju ob šestdesetletnici«; razpravo »Politika fašizma«, ki jo je napisal Maks Rejc; kritiko Mirka Rupla ob izdaji »Trubarjevega Catechismus-a« ter kritiko L. Legiša knjižnice Mohorjeve družbe »Cvetje iz domačih in tujih logov«; iz politične literature pa članek »Zunanja politika Jugoslavije«, ki ga je napisal Albert Kos.

V drugi številki letošnje »Sodobnosti« priobčuje Ciril Kosmač novelo »Sreča«, Bogomil Fatur dve pesmi, in sicer »Pozdravljena pomlad« in »Pojoče srce«, Anton Gorjup nadaljuje svojo razpravo »O lepoti in umetnosti«, Igo Gruden pa priobčuje pesem »Grljica«.

V tretji številki priobčuje Joža Vilfan razpravo »Slovinci in javno mnenje«, Anton Gorjup »Znamenja kažejo«, med političnim pregledom se oglašajo Albert Kos s prispevkom »Ob letu«, Lino Legiša pa nadaljuje s svojo oceno knjižnice Mohorjeve družbe »Cvetje iz domačih in tujih logov«.

Prva dva zvezka letošnjega »Ljubljanskega Zvona«, pa prinašata, in sicer št. 1—2 Antona Ocvirka esej »Dr. Ivan Prijatelj«, Franceta Bevka povest

»Začudene oči« ter Ivota Brničiča slovestveno razpravo »Ob veliki korespondenci«; št. 3—4 pa nadaljevanje razprave Ivota Brničiča »Ob veliki korespondenci« in nadaljevanje povesti Franceta Bevka »Začudene oči«.

»Dom in Svet« prinaša v svojem letošnjem prvem zvezku, ki obsega prvo in drugo številko: »Legendo o Mariji z Robidja« od Franceta Bevka.

Letošnja »Mladika« prinaša povest Dobravski bogovi od Venceslava Winklerja, dalje je prvi številki piše Bogdan Kazak »O dveh še čvrstih bolnikih«, ista številka prinaša dve reprodukciji umetniških slik, in sicer Goričana Franca Kavčiča »Skrumilci templja« in drugega Goričana osipa Tomina sliko »Družina Mosconovih«. Druga številka pa reprodukcijo slike Franca Kavčiča »Umor na dvorišču« in nekaj reprodukcij »voščilnic« od Božidarja Jakca. V tretji številki pa dobimo poleg Winklerjeve povesti še pesem Stankota Vuka »Pomlad pod Krasom« reprodukcijo portreta Franceta Bevka, ki ga je izdelal kipar France Gorše. Četrta številka pa prinaša nadaljevanje Winklerjeve povesti »Dobravski bogovi«.

Mesečnik »Modra ptica« prinaša v svoji drugi številki letnika 1935—36 poročilo ob izdaji knjige Al Araf od Vladimira Bartola, v tretji številki priobčuje Vladimir Bartol »Vrhunec duhovnih radosti« s podnaslovom »Zgodba za moraliste in ženske«, v četrti številki se oglašajo Bogomir Magajna z novelo »Kuhar Vasko«, v peti pa spet Vladimir Bartol z novelo »Poletna idila«.

VLADIMIR BARTOL: AL ARAF

Književna založba »Modra ptica« v Ljubljani je izdala letos obsežno zbirko novel našega tržaškega rojaka Vladimira Bartola z naslovom Al Araf. Knjižba ima pet delov in vsebuje sledeče sestavke: v I. delu: »Sistem Ivana Groznega«, »Gentlemanovo rojstvo«, »Ljubzen Sergeja Mihajloviča«, Pogovor o poslednji kartli, »Nesrečni ljubimec«, »Sonata na pepelnico sredos«, v II. delu: »Posebnost satirika Hmeljakova«, »Samo kratak račun«, »Črni vrage«, »Izpoved doktorja Forcesina«, v III. delu: »Zadnji večer«, »Zapeljivec pod steno«, »Na razpotju«, »Al Araf«, v IV. delu: »Dežela žalosti«, »Čudno znamenje«, »Deklica z košaro«, »Čuden obisk«, »Duh vojne«, »Brezno«, v V. delu: »Lutke«, »Kantata o zagonetnem vozlu«, »Neznani činitelj«, »Zadnji poizkuse«, »Služba, ljubezen in TBC«, »Zadnje gibale«.

Nekaj gori navedenih sestavkov je posvečenih spominu prerano umrlega rojaka dr. Klementa Juga, in sicer v tretjem ciklusu, kateremu je dal pisatelj naslov: »Zgodbe okrog dr. Juga in dr. Krassowitza«. Veliki del teh zgodb šestindvajsetih je v zadnjih letih priobčila mesečna revija Modra ptica, vendar so nekatere zelo originalne, tako da bodo ljubitelji slovenske književnosti radi segli po tej novi zbirki, ki obsega 325 velikih strani in stane v platno vezana Din 75.— za naročnika pa Din 60.— Naročita se pri Založbi Modre ptice v Ljubljani.

Vsebina 7 štev. Našega roda

J. Ribičič: Naš rod, Ruža Lucija Petelinova; Borovnice, Tone Seliskar; Bratovščina sinjega Galeba, Lojze Zupanc; Vraga je ukani!, Fran Roš; Maj, Ludvik Mrzel; Pravljica o malom Trinajstiču, o drobni solzi z materinega groba in o velikem kralju, Ina Slokanova; Sonček prelubi, Ernest Young-Pavel; Kunaver; Bivaljišča ljudi v tujih deželah, Mile Klopčič; Uspravanka Matjažka, Vseved, Prašiček in goska, V Africi, Med oglarji v samotnem gozdu, Abesinska šola, Največi uspeh naše pesmi pred predstavniki glasbe iz vsega sveta itd.

POHVALNA KRITIKA ZBIRKE BREDE ŠČEKOVE

Učitelj tovariš prinaša: V Ločali je izšla zbirka naše tovarišice. O tej zbirki priobčuje naš odlični skladatelj Škerjanc v »Jutru« od 11. IV. t. l. sledečo kritiko: — Plovdvita in edina naša glasbena avtorica Breda Ščekova, je spet izdala novo zbirko pevkv, (O kateri smo poročali. Prip. ured.) tokrat za mladinski ali ženski zbor, delno a capella, delno s spremljavo klavirja. V zbirki, ki jo krasí naslovna slika (avtor na sliki ni označen), najdeš 11 pesmi naših pesnikov v nepretrčenosti, preprosti, a pevni in uporabni glasbivi. Zbori so priporočljivi vsem našim mladinskim in ženskim zborom ter bodo dobro služili svojemu namenu.

Naši kiparji nagrajeni pri natečaju za osnutek spomenika kralju Aleksandru I Zedinitelju

V Ljubljani, aprila 1936. (Agiš). — Odbor za postavitve spomenika pokojnemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju je že pred meseci razpisal natečaj za idejni osnutek spomenika. Pred kratkim je razsodišče pregledalo ves tozadevni material, ga ocenilo ter razdelilo nagrade za posamezne osnutke. Žirija je določila, da prva nagrada od 10.000 Din se ne podeli, pač pa so to razdelili na več nagrad. Tako sta dobila drugo nagrado naš rojak kipar Niko Pirnat in rojak mestni arhitekt Ivo Spinčič, enako nagrado pa tudi rojak kipar Boris Kalin, ki je bil deležen tudi ene tretje nagrade. Vsi osnutki, nagrajeni in ostali pa so razstavljeni v Jakopičevem paviljonu, kjer si jih lahko vsakdo ogleda.

Dukičeve pjesme na bugarskom

»Slavjanski Glas« u Sofiji, u kome je prošle godine sveuč. prof. Dr. Stefan Mladenov objavio opširan članak o životu i radu Ante Dukića, donosi sada u posljednjoj svesci njegove pjesme »Hram« i »Na brijevu«, koje je prevela uvažena bugarska spisateljica i pjesnikinja Sanda Jovčeva.

MALE VESTI

— Engleska unija za Društvo naroda traži od britanske vlade da predloži u Ženevi radikalne sankcije protiv Italije i zatvaranje Sueskog kanala. Pošto je situacija očajna, treba primijeniti i slične metode. G. Lajton, predsjednik, je rekao da se Unija nada da je još moguće spriječiti rat i spasiti Društvo naroda, ako vlada bude podesila svoja djela prema svojim riječima. Unija je riješila da g. Edenu dade slijedeće instrukcije:

Da se sastane Savjet Društva naroda 11. maja i da g. Eden, ako Italija pokazuje otvorenu namjeru da do kraja sprovede svoj napad i da privredne sankcije nemaju uspjeha, da onda Engleska intervenira. Unija za Ligu naroda je najveća organizacija u Engleskoj i broji preko 11 milijuna članova.

— Talijanska štampa prijeti Vel. Britaniji sa ratom ako bi došlo do zatvaranja Sueskog kanala.

— U Buenos-Airesu održan je veliki protufašistički javni zbor. Zbor je održan u dvorani talijanske kolonije, a sam zbor je priredio Komitet Talijana u inozemstvu protiv rata u Abesiniji. Na zboru je bilo i iseljenika iz Julijske Krajine.

— Desetgodišnjicu smrti Giovanni Amendole su talijanski antifašisti svuda u inostranstvu svečano proslavili.

— Radničke nadnice u Italiji su se smanjile za 45 posto od Pohoda na Rim do novembra 1934, prema računima Međunarodnog biroa za rad.

— 205 godina robije je u posljednje vrijeme podijelio Specijalni tribunal u Rimu, računajući kao početak osudu Pesentija na 24 godine i zaključujući sa osudom 17 radnika iz Reggio Emilia koji su osudjeni na 102 godine. Specijalni tribunal je sve to radio u tajnosti.

— Rex, najveći talijanski transatlantik, koji je vršio prugu Genova—U. S. A. je sada morao da bude stavljen u rasprište. Svi mornari su otpušteni.

— U Napulju je streljano nekoliko oficira saniteta jer su naplaćivali od vojnika od 2.000 do 3.000 lira da ih oslobode od polaska u Afriku. Oficire je izdao jedan vojnik kada je doznao da su drugi platili 2.000 lira za uslugu koju je on morao platiti sa 3.000 lira.

— Iz Napolija sta odpluli zopet dve ladji »Lombardia« in »Helouan« s pehotnim vojaštvom, sanitetnim četama, topništvom, mornarij, delavci. Listi ne prinašaju podrobnih številk.

— Godište 1916 je pozvano u Italiji na stavnju, godište 1915 je već djelomično upućeno u vojsku, a jedan dio od toga je otpremljen i u Afriku.

— Amerikanski umjetnici bojkotuju izložbu u Veneciji. Predsjednik udruženja američkih umjetnika izjavio je tim povodom da Italija organizuje umjetničke izložbe da bi imala sretstva da i dalje nastavi rat sa Abesinijom. Američki umjetnici, rekao je predsjednik udruženja umjetnika, treba da odbiju da ih iskorišćuje Italija te na ovaj način dolazi do novih finansijskih sredstava za vođenje rata.

— Izložba katoličke štampe bit će otvorena u Rimu 12. maja. Izložba će biti u Vatikanom gradu, a otvorit će je papa. Posebno odjeljenje zaprema hrvatska katolička štampa, a posebno slovenska. Ni u hrvatskom kao ni u slovenskom odjeljenju neće biti ni traga o štampi Hrvata i Slovenaca pod Italijom.

Iz Jugoslavije se organiziraju posebna hodočašća u Rim na tu izložbu. Za kaparu treba već unapred sa prijavom poslati 1.000 dinara.

— U Palestini su talijanske hodočasnike napali kamenjem, javlja agencija Havas.

— U Napulju su 20. o. m. pristala tri broda s kojima je krenulo oko šest hiljada ljudi u Istočnu Afriku. Putem će u pristaništima Kalabrije i Sicilije ovi brodovi ukreati još 3.000 ljudi. Druga dva parobroda krenula su sa streljivom i drugim ratnim materijalom za Istok. Parobrod »Gradisca« je stigao iz Somalije i iskrcao 700 bolesnih ili ranjenih vojnika i radnika.

— Doslej je Italija prepeljala skozi Sueški prekop 309.000 vojaka in 52.000 delavcev, namenjenih za Abesinijo. V drugi polovici lanskega leta se je z italijanskimi ladjami peljalo tod okoli 250.000 vojakov in delavcev, v letošnjih mesecih pa 180.000 mož. V domovino se je v istem času vrnilo okoli 70.000 mož. Torej je v Abesiniji še 361.000 mož, živih in mrtvih. Istočasno je Italija prepeljala skozi prekop 22.000 avtov, 510 letal, 30.000 mul in 9.000 kamel. Samo v prvih 12 tednih letošnjega leta so Italijani prepeljali 37.000 ton municije, splošnega tovornega blaga pa v prvih letošnjih treh mesecih 300.000 ton.

DROBNE VESTI IZ NAŠE DEŽELE

— Bogataj Ivan in Trček Leopold iz Črnega vrha sta bila kaznovana na 3.700 lir denarne kazni ter na plačilo stroškov zaradi dveh jugoslovanskih konj.

— V Kobaridu so aretirali 36-letnega Dotjaka Ludviga iz Gorice, ker se je pregrešil zoper zakone o javni varnosti.

— V Podbrdu so aretirali Puntarja Stanislava, starega 21 let iz Trtnika, aretirali so tudi 19-letno Ivano Tavčarjevo iz Planine zaradi tihotapstva. Sodišče jo je obsodilo na 1 mesec zapora.

— Podzemno jamo pri Trebčah je obiskalo preteklo nedeljo okrog 40 članov turističnega društva. Jama je 329 m globoka in na dnu teče reka Timava.

— Preteklo nedeljo so imeli dopolavoristi veliko zborovanje na Sv. Gori pri Gorici. Manifestacija se je izvršila v strogo fašističnem in italijanskem duhu s povdankom, da bo Jul. Krajina večno pripadala Italiji in da je Dopolavoro izvršilo ogromno delo na polju kulture v Primorju ter mnogo podobnega. Udeležba je bila zelo velika, ker je bil prevoz zelo poceni.

— Zopet nesreča z granato! Šuligoj Ivan iz Lokavca pri Čepovanu je nevede udaril s poljskim orodjem na skrito granato. Rane niso nevarne.

— Strela je ubila Francu Devetaku v Opatjenselu šest glav živine in zažgala hlev.

— Golob Leopold, ki je služil pri Rutarju Antonu o Koritnici pri Grahovem, je tako nesrečno padel z voza, da je obležal mrtev. Ker ni bil zavarovan proti nezgodam, je bil Rutar naznanjen oblastem.

— U Lovranu je osvečen 21. o. mj. fašistički dom. Prisustvoval je prefekt i federalni vicesekretar, a dom je blagoslovio župnik Gattesco.

— V Afriki je padel Ivan Tronka iz Reke, vojak avtomobilist na somalski fronti. Zalostno vest je objavil družini podfederalni tajnik in predstavnik vojnih oblasti. Družino je obiskal prefekt in podesta.

— V Gorici je bila svečano otvorjena »Casa della Giovane Italiana« (dom mladih Italijank t. j. nekake naraščajnice) Zgradba je narejena v modernem stilu in je stala 600.000 lir (okrog 2.000.000 dinarjev). Otvoritvi je prisostvoval pottajnik ministarstva za telesno vzgojo Renato Ricci.

— Viktorja Coljo iz Gabrovice (Komen), ki je padel na bojišču v Afriki 12. februarja t. l., ko se je divizija »Sila« borila proti ras Mulugeti, so odlikovali zaradi hrabrosti.

BOŽIČ LADO:

NAŠ IDRIJSKI KOT

Ob petintridesetletnici ustanovitve in desetletnici nasilne ukinitve prve slovenske srednje šole — idrijske realke

Rudarjeva družina

Z veseljem se je rudar vsedel med svojo družino h kosilu, ki ni bilo razkošno, pač pa skromno, a vendar izdatno. Rudarske žene niso nikdar rabile kuharskih knjig in iz njih jemale receptov. Tudi ni bilo časa za to. Njihovi proračuni so se vedno ravnali po denarnih sredstvih, ki jih je mož prinesel vsakih štirinajst dni domov. Plačilni dan ali »dnarska« je bil vedno praznični dan. Gospodinje so šle v trgovine in nakupile potrebščin za nadaljnjih štirinajst dni. Vse so plačevale sproti, dolgovi so bili prav redki, na knjižico so kupovali le boljše sloji. Preden je šla gospodinja v trgovino je vedno premislila, kaj in koliko potrebuje. Ko se je vrnila, je spet napravila obračun izdanega denarja.

S tako skrbjo je bil napravljen tudi jedilni list, ki je končal v soboto in pričel v ponedeljek. Malo se je spremenil samo ob nedeljah in praznikih. Zjutraj je čimenovala kava, včasih tudi malce pomešana s pravo, kruh, žganci ali tudi samo sok »podmetenca«. Opoldan kruhovi cmoki, žličniki, makaroni s solato, včasih samo mrzla črna kava za priboljšek, kisel zelje »hosta«, repa z žganci, »bleki« v fižolovi juhi, poleti »smukavce«, ob nedeljah goveja juha, pražen krompir, solata in kosček mesa. Le ob važnih dnevih žlikrofi, ki so lahko krompirjevi, meseni ali iz kisle repe, z »bakalco«, zabeljeni z ocvirki, ali s posebno masleno zabelo »masovnikom«. Večerjo izpolni navadno ostanek od kosila ali druga jed. Kadar je vrtno zelišče že dobro zraslo, ne manjka zeliščne potice ali »želševke«. Ob praznikih je na mizi rožičeva in figova potica, redkeje orehova, o pustu ocvirkovca, fancati in krofi.

Po kosilu prime rudar spet za delo,

POŠALJITE DUŽNU PRETPLATU!

Molimo sve dužnike da nam dostave dužno pretplatu. Za Uskrs smo obustavili šiljanje lista svima onima koji nisu bili platili pretplatu za 1935 godinu. To smo bili prisiljeni da učinimo, jer smo, nažalost, imali pretplatnika koji su smatrali da list ne moraju platiti.

Jedino sa urednim pretplatnicima može ovaj naš list da izlazi. Pretplatnici koji ne plaćaju su jedino na štetu, jer takovi sigurno lista niti ne čitaju, pa molimo sve one koji neće list da plaćaju da nas pravovremeno o tome obavijeste kako bi izbjegli suvišnim troškova i mi i oni.

Tačnim i savjesnim pretplatnicima koji list redovno plaćaju, kao i onim siromašnijim koji znadu barem tu dužnost da se ispričaju, najljepše zahvaljujemo i molimo ih da i unapred ostanu potpora listu kao i do sada.

Još jednom ponavljamo: uredni pretplatnici su jedina i najveća potpora listu, pa molimo sve prijatelje koji žele dobro listu i našoj općoj stvari, da dostave dužnu pretplatu.

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

JULIJSKA KRAJINA IN MI

Zaključno predavanje v društvu »Soča« v Ljubljani

V soboto 18. t. m. se je vršilo zaključno predavanje »Soče« v Ljubljani v saoncu pri »Levu«. Društveni blagajnik in agilen aranzirer vseh predavanj v Soči tov. Šfiligoj je otvoril večer. Pred vsem je pozdravil vse navzoče poslušatelje ki so zasedli prostran salon do zadnjega kotička. Omenil je med drugim, da je »Soča« v tej sezoni, ki je imela 12 predavanj dosegla rekordno število obiskovalcev to je preko 3.500 ljudi, kar daje društvu poudarilo, da bo tudi v prihodnji sezoni skrbelo za lepa, podučna predavanja z odličnimi predavatelji. Nadalje se je še imenoma zahvalil vsem letošnjim gg. predavateljem. Po oddani besedi je g. Dr. Lavo Čermelj govoril o temi: »Julijska Krajina in mi«. Predavatelj je opisal mednarodni položaj Italije in Abesinije s posebnim ozirom na našo manjšino v Italiji. Predavanje je bilo nekakšna bilanca našega dela za izboljšanje položaja naših emigrantov v tu in inozemstvu. Zalostna so dejstva, da morajo naši emigranti doma v Jugoslaviji stradati ta da jim ne more domovina nuditi niti koščka črne kruha. Predavatelj je bil za svoja lepa izvajanja burno aplaudiran. Gospod Ivo Sancin se mu je zahvalil za lepo predavanje, nakar se je razvil lep družaben večer, pri katerim so nastopili pevci »Sloge«, tako da so Sočani in ostali gostje odhajali iz tega za to sezono zaključnega predavanja povsem zadovoljni. Društvu »Soča« čestitamo: tako lepem uspehu predavanja v minuli sezoni.

Stalen obiskovalec predavanj Z.

Uspjeli članski sastanak Istrana u Novom Sadu

Osnovana ženska sekcija »Istre«

Prosvjetno i potporno društvo »Istra« u Novom Sadu održalo je na drugi dan Uskrsa poslije podne u 15 sati uspješni članski sastanak u restauraciji »Srpski Kralj« u Novom Sadu, koji se pretvorio u veliku familijarnu zabavu. Poslije duže pauze bilo je to takorekuci probni sastanak, zbog toga uprava nije mogla riskirati veliki aranžman. I pored toga vladalo je sve vrijeme (do 20 sati) vrlo prijatno i drugarsko raspoloženje među svim učesnicima, tako da se može mirno priznati sastanku potpuni uspjeh. Uspjeh bio bi još veći da su se pozivu odazvali i oni koji često vole da prebacuju upravi da ništa ne radf. Uprava se nada i apeluje, da se u buduće odazovu svi članovi, kako bi se što bolje manifestovalo naše ideje i ciljevi.

Na gore spomenutom članskom sastanku osnovana je već dugo projektirana ženska sekcija Prosvjetnog i potpornog društva »Istra« u Novom Sadu, koja ima zapravo cilj socijalne i humane prirode. Za postizavanje svojih zadataka ova sekcija brinut će se za priredbe prosvjetnog, kulturnog i zabavnog karaktera, sakupljanje priloga i sl. Sekcija će u najkraće vrijeme otpočeti svoj rad, te uprava moli i apelira na sve članstvo, kao i na cjelokupnu patriotsku javnost, da sekciju moralno i materijalno pomogne. Na čelu sekcije stoji vrlo agilna i poštovna predstavnica sekcije M. Bačić dok su joj saradnice u upravi sekcije koje su se svakom prilikom pokazale vrijedne tog časnog položaja.

Uspjeli sastanak bio je zaključen igrankom, koja je i starije i mlađe digla sa stolca, tako da bi se bez sumnje produžila do zore da nije bilo i djece, koju su roditelji morali odvesti kući.

Uprava namjerava idući drugarski sastanak organizovati po svoj prilici 2. maja o. g. a sa mnogo većim i zanimljivim zabavnim programom. Neka bi na taj sastanak došli svi, a ma ni jedan član i članica neka ne fall! Isto tako bit će nam dragi i dobrodošli gosti i naši prijatelji, koji osjećaju s nama ili žele biti upućeni u naše ideale.

Ep.

Novi odbor »Soče« v Novem Mestu

Sporočamo da se je na 16 redni članski skupščini Podružnice društva »Soča« v Novem Mestu dne 16. II. 1936. izvoljeni odbor dne 21. II. 1936. na seji konstitualni tako-le: Šonc Viktor, predsednik; Mrak Peter, podpredsednik; Uloga Josipina, tajnica; Travizan Anton, blagajnik. — Odborniki: Šproc Anton, Habjan Franc, Jancić Josp, Mali Ignac, Zega Marija, Šonc Melhior. — Namestniki: Humer Alojzij, Čebule Alojzij, Komavil Marija; Okroglič Avgust. — Revizorji: Filipčić Anton, Kavčič Filip.

Rudar se je čez teden trudil in delal za družino, pol dneva pod zemljo, pol dneva nad njo. V prostem času je šel v sosesko k pogovorom »pod lipo«, na podičku, dvorišču, ali na vrtu, v preprosti vrtni hišici iz fižolovih lat, po katerih se je vil z velikimi in rdečimi cveti, šurkovec. V zimskem času se je preselila družba v sobo, k peči. Vsaka družina je bila ponosna, da je zbrala pod svoje streho čim več gostov, sosedov in prijateljev. Res lepa slovanska družabnost, ki je vtisnila idrijskemu življu posebno značilnost.

V vsakem predmestju je bilo nekaj hiš, ki so bile središče družabnega življenja, zbirališča znancev in prijateljev. Tu so se zbirali ob nedeljah popoldne, potem, ko so bili zgodaj vstali, šli k prvi maši na »tobakov grič«, kjer so pretresli vse novice, stopili nato še na golaž in požirek toplega. Po kosilu so šli »v vas«. V prijetnem razgovoru o domačem in tujem življenju, ob igri na karte, dominah, po zimi ob tomboli, so tekle vure. Pri igri ni šlo za dobiček, ali igralsko strast po zapravljanju. Zgolj težnja po družabnosti je potisnila rudarju igro v roke. Med igro je bil včasih na mizi tudi bokal rudarske pijače-geruža, pozneje vina ali jabolčnika.

Gospodinja je vedno morala paziti, da je bila ob takih dnevih pelinovka na ognjišču ali v »žeknuc«. Pelin so možje gojili na vrtu in ga ni manjkalo za zdravlila. Ko so prilili v liter vode pelinovko, da je dobila lepo zeleno-rumeno barvo, tedaj so primili še osminko ali šestnajstinko hudega, nato pa vse skupaj dobro premešali ali zrukali. Umetnost je bila zadržati pravi okus, da ni bil zelenkovec ne prehud, ne preslab ali preveč grenak. Geruže je po vojni kmalu izgubil, ker je v novi državi špirt zelo drag. Danes pije rudar, kolikor mu pač dopuščajo sredstva, kozarce dobrega vipavca ali brica. Idrijski rudar je bil vedno najboljši odjemalec vipavskega vina, zato so mu Vipavci vedno prav hvaležni.

Morda se kdo zgraža nad originalno rudarsko pijačo. Toda ko je spoznal ru-

darjevo življenje, je uvidel, da uporablja v boju proti živosrebrnim param in prahu v rudniku dvojje zdravilo: pelin s silno razredčenim alkoholom in tobak za čikanje. Svoj čas je bilo žganje rude precej enostavno. Pare so vhajale na vseh straneh iz peči, rudarjevo zdravje je bilo v nevarnosti. V ustih se je vnela sluznica, zobje so se pričeli majati in izpadati. Tobak in pelin sta bili najboljši zdravili proti temu. Tudi jetika je imela v kotlini obilno žetev, mlažši rodovi pa jo skoro ne poznajo več.

V kuhinji je gospodinja cvrla na olju fancate, vzhajane ali opresne in jih ponudila gostom.

Pijača ni spravila Idričana nikdar ob glavo, pač zmerom le v dobro voljo. Surovosti, pretepop in pobojev med Idričani nikoli ni bilo. Ob kozarcu postanejo še bolj duhoviti, dovtipni, nedolžne zbadljivke in originalne smešnice prihajajo na dan. Oglasi se pesem in naša napitnica:

Le pij, bratec, vince, glej, da pijan ne boš, saj Bog ti ne zameri, če dobre volje boš.

Preljuba vinska trta, veselje mojga srca, kdor te je sadil ali gradil, je moj prijatelj bil.

Idričan je po svoji naravi velik demokrat. Takoj je prijatelj z vsakim gostom v hiši, z njim občuje iskreno in vsakega počasti s prijateljskim tikanjem.

Delo in izobrazbe pod zemljo in nad njo je izcimilo tekem stoletij v vseh pokolenjih duh posameznikov, ki so v zabavnih trenutkih pokazali našega rudarja tudi v humoristični luči, kakršno najdeš le malokje. Pretekli rodovi so imeli več takih značilnih tipov, ki so že izumrli in le še razne duhovite dogodbice, ki krožijo v ustnem izročilu, pričajo, da so nekaj živeli. Literarna ledina čaka še v tem svojega orača.

POSLEDICE SANKCIJ V BAŠKI DOLINI

Sv. Lucija, aprila 1936. — (Agis). — Zadnje čase se je po naših krajih spet dvignila kupčija z lesom. Zlasti v Baški dolini zelo izsekujejo kmetije svoje gozdove in hitijo z mrzlično naglico, da bi čim bolj izkoristili ugodno konjunkturo. Seveda v svojo veliko škodo po eni strani, kajti če bodo tako nadaljevali nekaj časa, bo nastal iz naših pogozdenih grap sčasoma pravi kras. Cene lesu so se sicer dvignile, vendar mora naš kmet izkupiti velike vsote, če hoče skrbeti za redno kritje vsakdanjih potrebščin in davkov ter za redno odplačevanje dolga.

— 21. aprila so otvorili nov podvoz pod železniškim troom v Herpeljah. S tem je odstranjen prehod čez tračnice, ki je bil radi velike važnosti ceste in prometa, zelo nevaren.

— Teško se je ponesrečil Gorkič Benjamin, star 24 let, doma iz Vertojbe št. 123. Ko je popravil telefon na cesti, ki pelje iz mesta na strelišče (Panovec), je nenadoma zgubil ravnotežje in padel z droga. Dobil je notranje poškodbe.

— Eno leto in 8 mesecov zapora je dobil Car Anton, 34 letni pismonoša iz Idrije, ker je odnesel z idrijske pošte večje število pisem.

— V Clevelandu je umrl Ivan Bergoč, bil je samec in star 59 let. Rojen je bil v Zejah pri Slavini. Naj mu bo lahka tuja zemlja! Agis.

SARADNICIMA I IZVJESTITELJIMA!

Molimo sve saradnike i izvjestitelje da nam sve dopise i izvjestaje dostavljaju na vrijeme i to tako da budu u redakciji najdalje do srijede po podne, jer ih inače ne možemo uvrstiti u list te sedmice. Osim toga ih molimo da dopise pišu crnilom ili na mašinu i to samo na jednoj strani. Srpskohrvatski dopisi; neka budu pisani iekavštinom, a slovenske dopise molimo da se šalje na našu redakciju u Ljubljani, Erjavčeva 4a.

IDRIJČANI IN PRIJATELJI

Prireditve ob pet in tridesetletnici ustanovitve in desetletnici ukinitve idrijske realke bodo naslednje: 6. junija »Idrijski večer« v radiju, 7. junija peš izlet k Sv. Trem kraljem nad Vrhniko, 5. julija avtobusni izlet v Žiri, 26. septembra radijski večer in 3. oktobra velika koncertna in družabna prireditve v Ljubljani.

Predsedništvo častnega pokroviteljskega odbora je prevzel dolgoletni direktor realke, inšpektor srednjih šol v pokoju g. dr. Stanke Bevk. (Agis.)